

ДИСТАНЦІЙНА ФОРМА НАВЧАННЯ В МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ

DISTANCE FORM OF EDUCATION IN MUSIC AND PEDAGOGICAL EDUCATION

У статті розкрито проблему впровадження дистанційної форми навчання в музично-педагогічній освіті. Доведено, що в умовах нових реалій сьогодення впровадження формату дистанційного навчання стає актуальною проблемою сучасної освіти. Зазначено, що модернізація освітньої діяльності не можлива без пошуку нових, більш ефективних технологій, що сприятимуть розвитку творчих здібностей студентів та розкриттю їхніх індивідуальних можливостей.

У межах публікації висвітлено та розкрито переваги і недоліки дистанційної форми навчання в музично-педагогічній практиці. Акцентовано увагу на тому, що саме перед викладачами вищих навчальних закладів постає питання не лише впровадження ефективної системи дистанційної освіти, але й забезпечення сприятливого впливу нових інноваційних технологій на освітній процес.

З'ясовано, що у підготовці майбутніх вчителів музичного мистецтва у пріоритеті все ж таки залишаються традиційні практичні заняття, спрямовані на вдосконалення професійних компетенцій, необхідних для майбутньої професії. Наголошено, що недоліками формату дистанційного навчання є відсутність безпосереднього живого контакту зі студентом, наявність технічних труднощів проведення онлайн-уроків, які полягають у неналежному технічному забезпеченні та інтернет-зв'язку. Виявлено, що брак особистісного спілкування, емоційних контактів з однокурсниками та викладачами унеможлиблює процес обговорення наукової проблеми.

Доведено, що запровадження дистанційно-навчальних, інноваційних технологій при вивченні диригентсько-хорових дисциплін у вищій школі має прикладне значення, оскільки лише на традиційних практичних заняттях (індивідуальних, практичних чи групових) можливе вдосконалення професійних компетенцій, необхідних для майбутньої професії.

Обґрунтовано, що дистанційна форма навчання для музичних освітніх закладів, а також для вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку вчителів музичного мистецтва, не є достатньо ефективною та може існувати лише як додатковий спосіб підвищення результативності професійної фахової підготовки.

Ключові слова: дистанційна форма навчання, музично-педагогічна освіта, інноваційні технології, диригентсько-хорові

дисципліни, професійна фахова підготовка, комп'ютеризація, творчі здібності.

The article reveals the problem of the distance learning introduction in music and pedagogical education. It has been proven that in the conditions of current new realities, the introduction of the distance learning format is becoming an urgent problem of modern education. It is noted that the modernization of educational activities is impossible without the search for new, more effective technologies that will contribute to the development of students' creative abilities and the disclosure of their individual capabilities.

Within the scope of the publication, the advantages and disadvantages of distance learning in music-pedagogical practice are highlighted and disclosed.

Attention is focused on the fact that it is the teachers of higher educational institutions who face the issue not only of implementing an effective system of distance education, but also of ensuring the favorable impact of new innovative technologies on the educational process.

It was found out that in the training of future teachers of musical art, the priority still remains traditional practical classes aimed at improving the professional competencies necessary for the future profession. It is emphasized that the disadvantages of the distance learning format are the lack of direct live contact with the student, the presence of technical difficulties in conducting online lessons, which consist in inadequate technical support and Internet connection. It was revealed that the lack of personal communication, emotional contacts with fellow students and teachers makes the process of discussing a scientific problem impossible.

It has been proven that the introduction of distance learning, innovative technologies in the study of conducting and choral disciplines in higher education is of applied importance, since only in traditional practical classes (individual, practical or group) is it possible to improve the professional competencies necessary for the future profession.

It is substantiated that the distance form of education for musical educational institutions, as well as for higher educational institutions that train music teachers, is not effective enough and can exist only as an additional way of increasing the effectiveness of professional training.

Key words: distance education, musical and pedagogical education, innovative technologies, choral conducting disciplines, professional training, computerization, creative abilities.

УДК 78.03:378.018.43
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/52.1.33>

Стець Г.В.,

канд. пед. наук,
доцент кафедри вокально-хорового,
хореографічного та образотворчого
мистецтв

Дрогобицького державного
педагогічного університету імені
Івана Франка

Кишакевич С.В.,

канд. пед. наук,
доцент кафедри вокально-хорового,
хореографічного та образотворчого
мистецтв

Дрогобицького державного
педагогічного університету імені
Івана Франка

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах нових реалій сьогодення впровадження дистанційної форми навчання стає актуальною проблемою сучасної освіти. Адже, модернізація освітньої діяльності не можлива без пошуку нових, більш ефективних технологій, що сприятимуть розвитку творчих здібностей студентів та розкриттю їхніх індивідуальних можливостей.

Застосування дистанційної форми відкриває нові перспективи та можливості для навчання, що сприяє переосмисленню деяких його традиційних форм і методів. Однак, у підготовці майбутніх вчителів музичного мистецтва у пріоритеті все ж таки залишаються традиційні практичні заняття, спрямовані на вдосконалення професійних компетенцій, необхідних для майбутньої професії. Оскільки сьогодні вивчення музично-педагогічних

дисциплін дедалі більше супроводжується застосуванням дистанційного формату, виникає необхідність розгляду його особливостей, переваг та недоліків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Шляхи і способи розв'язання проблеми дистанційного навчання в освіті окреслені в наукових дослідженнях таких вчених, як О. Андреев, В. Биков, Ю. Богачков, Х. Венг, О. Гнатюк, С. Калашникова, Г. Козлакова, І. Козубовська, В. Кухаренко, В. Луговий, Н. Мойсеева, В. Олійник, О. Петерс, Є. Полат, Н. Самолук [7], М. Сімонсон, П. Стефаненко, М. Швець [7] та інші.

Питання теорії й практики дистанційного навчання в музично-педагогічній освіті розкривається в наукових працях таких сучасних науковців як С. Басовської [6], А. Бондаренка [1], Л. Васильєвої [2], З. Дубового [3], І. Кравченко [5], К. Кушнір [4; 5], Н. Лановенко-Мельник [6], Л. Остапчук [6], О. Плакидюк [6], В. Хохлан [6], Л. Щербакової [5] та інших.

Проблемі часткового впровадження дистанційно-навчальних, інноваційних технологій на заняттях диригентсько-хорового циклу в ЗВО, розробок різноманітних відповідних програм з одночасним збереженням традиційної національної хорової культури, підготовки майбутніх фахівців присвячені праці: Т. Белінської [4], Г. Білозерської [4], Л. Бірюкової, І. Коваленко, А. Козир, Л. Костенко, К. Кушнір [4; 5], А. Растригіної, Т. Раструби, С. Світайло, Т. Смирнової, З. Софроній, Н. Тарарак, І. Царук, І. Шинтяніної, Л. Шумської та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На жаль, проблема впровадження дистанційної форми навчання при вивченні музично-педагогічних дисциплін є недостатньо розкритою. Зважаючи на всі її особливості, переваги та недоліки вона є актуальною та вимагає ґрунтовного вивчення.

Мета статті – аналіз проблеми впровадження дистанційної форми навчання в музично-педагогічній освіті в Україні, розгляд її особливостей, переваг та недоліків задля систематизації думок, ідей та поглядів провідних учених-педагогів та визначення їхньої продуктивності й перспектив теоретичного осмислення означеної проблеми.

Виклад основного матеріалу. З огляду на останні події вагоме місце в інформаційно-освітньому середовищі посідає новий досвід роботи у дистанційному форматі. Саме тому перед викладачами ВНЗ постає питання не лише впровадження ефективної системи дистанційної освіти, але й забезпечення сприятливого впливу нових інноваційних технологій на освітній процес. Як стверджують Н. Самолук та М. Швець «...дистанційні технології навчання можна розглядати як природний етап еволюції традиційної системи освіти від дошки з крейдою до електронної дошки

й комп'ютерних навчальних систем, від книжкової бібліотеки до електронної, від звичайної аудиторії до віртуальної аудиторії» [2].

На думку К. Кушнір, «Комп'ютеризація процесу музичної освіти, вимагає підготовленості педагогічного складу до використання нових інформаційних засобів, володіння методологією, принципами та методикою їх використання...перехід від освітньої парадигми індустріального суспільства до освітньої парадигми постіндустріального суспільства означає, насамперед, відмову від розуміння освіти як отримання готового знання та уявлення про педагога як носія готового знання. Використання в мистецькій освіті найсучасніших інноваційних програм і високотехнологічних продуктів треба зробити нормою і обов'язково передбачити в нових стандартах» [1, с. 6].

Автор виділяє переваги та недоліки дистанційної форми навчання. До переваг К. Кушнір [1] відносить:

- *Безперервність у навчанні студентів, які знаходяться на лікуванні, реабілітації або під час пандемії;*

- *Гнучкість навчального процесу, яка проявляється у можливості для студентів навчатися в зручній для себе час та у власному темпі, незалежно від місця перебування;*

- *Якісний матеріал (дистанційні курси розробляються відповідно до програм, затверджених МОН та включають інформацію з кількох джерел, медіа-файли, коментарі педагога, посилання на статті тощо). Доступ до майстер-класів кращих викладачів з використанням технологій дистанційного навчання;*

- *Використання під час процесу навчання новітніх технологій, які створюють можливість паралельно засвоювати навички, що згодом знадобляться під час роботи.*

Серед недоліків формату дистанційного навчання автор вважає:

- *Відсутність стабільності у забезпеченні себе достатнім технічним обладнанням – мати завжди комп'ютер та постійний вихід у інтернет;*

- *Необхідність у високошвидкісному з'єднанні інтернету;*

- *Брак особистісного спілкування, емоційних контактів з однокурсниками та викладачами, що унеможлиблює процес обговорення проблеми;*

- *Велике навантаження на зір та організм загалом;*

- *Унеможливлення негайного обговорення виниклих питань з викладачем, роз'яснення ситуації на конкретних прикладах [1].*

При вивченні особливостей, переваг та недоліків дистанційної форми навчання в музично-педагогічній освіті цікавим є твердження Н. Лановенко-Мельник, С. Басовської та інших. Дослідники

вважають, що з однієї сторони запровадження такої форми навчання «підвищує мотивацію у студентів до власного пошуку необхідних відчуттів у технічних прийомах і характері звуку, створює процес високої самоорганізації, що підвищує творчий та інтелектуальний потенціал, активізує аналітичне мислення при записі та прослуховуванні власного відеоуроку, а також вдосконалює навички володіння комп'ютером і різними інтернет-платформами. Зі сторони педагогів така форма навчання вимагає універсальної підготовки та володіння сучасними інформаційними технологіями» [6, с. 202].

Аналізуючи негативні сторони формату дистанційного навчання, Н. Лановенко-Мельник, С. Басовська та інші автори [6] наголошують на відсутності безпосередньо живого контакту зі студентом, наявності технічних труднощів проведення онлайн-уроків, які полягають у не належному технічному забезпеченні та інтернет-зв'язку. «Якість дистанційних занять залежить не тільки від учасників процесу», – акцентують увагу дослідники, – «а й від подальшого прогресу сучасних мультимедійних технологій, розвиток яких не стоїть на місці. Можливо, сучасні технології незабаром будуть здатні передавати емоції, темперамент, характер виконавського процесу. Зазвичай дистанційне навчання здійснюється із застосуванням традиційних освітніх технологій, де поряд з індивідуальними практичними заняттями відбувається відвідування майстер-класів видатних вокалістів, організація творчих зустрічей. Перенесення деяких із цих форм, зокрема практичної складової частини, в дистанційну площину вимагає часу та безліч зусиль» [6, с. 202].

Досліджуючи проблему дистанційної форми навчання у сфері музичного мистецтва А. Бондаренко висловлює думку щодо неможливості говорити позитивно про її перспективність та необхідності розгляду виключно як вимушеної форми освітнього процесу на виконавських відділеннях музичних освітніх закладів. Автор зауважує, що «технології віддаленої взаємодії учасників освітнього процесу, які застосовуються при дистанційній формі навчання, не дозволяють здобувачам освіти повноцінно набути необхідних компетенцій у таких напрямках, як гра на музичному інструменті та спів унаслідок обмеженості технічних можливостей, властивій сучасним технологіям зв'язку, серед яких неможливість тактильного контакту і, найкритичніше, затримка звукового та відеосигналу» [1, с. 72].

Запровадження дистанційно-навчальних, інноваційних технологій при вивченні диригентсько-хорових дисциплін у вищій школі має прикладне значення, оскільки лише на традиційних практичних заняттях (індивідуальних, практичних чи групових) можливе вдосконалення професійних

компетенцій, необхідних для майбутньої професії. Таку думку обґрунтовує у своєму дослідженні К. Кушнір та ряд інших науковців. Автори наголошують, на тому, що «використання інноваційних технологій при вивченні циклу диригентсько-хорових дисциплін носить лише рекомендаційний характер. Тому вибір форм, способів та об'єм визначається самим викладачем. Це залежить від його творчого відношення до предмету або ступенем володіння ПК, але тоді ж кожна конкретна дисципліна визначає власний «шлях» вибору. Зокрема, на дисциплінах лекційно-семінарського типу використовуються допоміжні засоби для відтворення музичного матеріалу чи то в аудіо форматі, чи у відео форматі. За допомогою такого підходу студенти можуть формувати власний накопичувач зразків хорового мистецтва.» [4, с. 126].

Висновки. Таким чином, проведене дослідження підтверджує, що впровадження дистанційної форми навчання в музично-педагогічній освіті має свої переваги та недоліки. Очевидним є той факт, що модернізація освітньої діяльності не можлива без застосування інноваційних технологій, які сприятимуть глибшому засвоєнню знань студентами, розвитку їхніх творчих здібностей особливо в умовах дистанційного навчання. Водночас, дистанційна форма навчання для музичних освітніх закладів, а також для ВНЗ, які здійснюють підготовку вчителів музичного мистецтва, не є достатньо ефективною та може існувати лише як додатковий спосіб підвищення результативності професійної фахової підготовки.

Подальшого вивчення потребують проблеми дослідження невербальних компонентів комунікації та їхнього застосування у музично-педагогічній практиці.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бондаренко А. І. Дистанційна освіта музикантів-виконавців: проблеми та перспективи. *Імідж сучасного педагога*. 2020. № 3 (192). С. 69–72.
2. Васильєва Л. Досвід формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до використання технологій дистанційного навчання. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2017. № 7. С. 48–58.
3. Дубовий З. С. Формування самостійності майбутніх учителів музики у процесі дистанційного навчання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2019. 260 с.
4. Кушнір К. В., Белінська Т. В., Білозерська Г. О. Використання інноваційних технологій навчання в контексті вивчення диригентсько-хорових дисциплін у вищій школі. *Наукові записки. Серія «Педагогіка-психологія»*. 2020. Вип. 63. С. 123–127. Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1Fjblekk76mJKAQic6YiG9X9hAdFjc-a4/view>
5. Кушнір К. В., Кравченко І. М., Щербакова Л. В. Дистанційна форма навчання студентів ЗВО в сучас-

них умовах мистецької освіти в період пандемії. Proceedings of the XXV International Scientific and Practical Conference: Social and Economic Aspects of Education in Modern Societies (January 25, 2021) RS Global Sp. z O.O., Warsaw, Poland. 2021. С. 3–8.

6. Лановенко-Мельник Н. В., Басовська С. Ю., Остапчук Л. О., Плакідюк О. Ю., Хохлан В. О., Осо-

бливості дистанційного навчання у вокально-педагогічній діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 25. Т. 1. С. 199–203.

7. Самолюк Н., Швець М. Актуальність і проблемність дистанційного навчання. *Нова педагогічна думка*. 2013. № 1. С. 193–198.